

Center for Bygningsbevaring i RAADVAD ANVISNINGER til Bygningsbevaring

HVIDTNING AF LOFTER MED MOSFARVE

af Søren Vadstrup

Dato: Januar 2010

På jagt efter Carraghen-tang langs Irlands kyster. Det behøver man dog ikke for at hvidte sine lofter med 'Islandsk mos'.

Den pæneste og mest autentiske måde at overfladebehandle et loft på er at hvidte det med mosfarve på den gamle måde, hvorved loftet får en meget smuk hvid og helt mat overflade.

Mosfarve, også kaldt 'Islandsk mos', er en limfarve, der har været brugt langt tilbage i tiden.. Den består af slemmet kridt med carraghen-mos som bindemiddel.

Carraghen-mos er en tangplante, der bl.a. vokser ved Irlands atlantehavskyst, når man tørre og renser den, kan den koges til en slimet gele, der er klæbrig og som derfor kan anvendes som bindemiddel i maling. I Irland er afkoget et meget næringsrigt næringsmiddel, der bl.a. reddede tusindvis af mennesker under den store nationale katastrofe, katoffelpesten i 1849.

Her ses Carragheen-tang som henholdsvis frisk, nyindsamlet tang (til højre), hvor farven er meget smuk mørklilla og den regnskyllede og udvaskede tang (til venstre), der kan koges og som giver den meget langfibrede lim, kaldt 'islandsk mos' – selv om den kommer fra Irland og er tangplante!

Fordelen ved carraghen som bindemiddel er den svage bindestyrke og den slimede konsistens. Den svage bindestyrke gør det meget nemt at vaske loftet ned inden en fornyet hvidtning. Dermed kan stuk renses helt i bund fra tid til anden, hvilket ville være næsten umuligt, hvis man bruger plast eller oliemalinger. Den svage bindestyrke gør også at en hvidtning ikke skaller af. Den slimede og langfibrede konsistens gør det lettere at hvidte loftet da det gør malingen nemmere at stryge på, uden at den løber ned ad penselen og ærmerne. Den meget øvede maler kan male loftet med mosfarve uden at dække gulv og møbler af!

Carraghen-bindemidlet kan købes på 3 måder:

- Som lim: afkog af mos (kogt mos), 1 liter kogt mos blandes med 5 kg. slemmet kridt.
- Som pulver/frysetørret carraghen. Pulveret opløses i vand inden brug.
- Som tørret carraghen-tang: Kan bestilles fra Irland. Dette må man så selv koge.

Kridt findes i handlen mange forskellige kridttyper som varierer i farve og finhed. Farven varierer fra helt hvid og over i mere varme hvide nuancer. Der benyttes såkaldt 'slemmet kridt'.

Redskaber

Derudover er det vigtigt med en god limfarveanstryger. Denne skal have dyrehår eller til nød nylon. Den skal være god, bred og fyldig.

Blanding af mosfarve

Kridtet skal slemmes i vand et par timer, helst natten over, inden det kan bruges. Det sker således : En spand fyldes halvt med vand, kridt hældes langsomt i vandet **uden** omrøring, når kridtet begynder at lægge sig som en top oven på vandet må der ikke kommes mere kridt i. Kridtet bundfælder sig efter noget tid. Når kridtet skal bruges hældes det klare vand der står oven på kridtet fra.

Slemmet kridt og carraghen-lim røres nu sammen, hvis carraghen-limen er meget tykt kan den opvarmes eller røres op med varmt vand for at få der ordentligt opløst.

Forberedelse

Man kan godt limfarve på det gamle limfarvede loft, men det er bedst at loftet er vasket af, før man hvidter det. Det sker med lunken sæbevand og en våd klud – samt en spand lige under kluden.

Se nærmere på [RAADVAD's ANVISNING: Istandsættelse af stuklofter](#)
På www.bygningsbevaring.dk

Hvidtning af loftet med mosfarve

Den færdige maling, kaldet mosfarve stryges på loftet med en bred limfarvekost. Der skal stryges "vådt i vådt" d.v.s. at hele loftet skal stryges i en arbejdsgang. Man må nemlig ikke stryge over mosfarve, der er begyndt at tørret, da det vil give synlige strøg i det færdige loft.

Derudover skal man altid stryge limfarven parallelt med vinduesvæggen, idet man starter ved denne, og arbejde sig bort fra denne, vådt i vådt. Derved vil de overgange mellem relativt tykke lag, der eventuelt opstår, ikke kaste skygger.

Mosfarve bør kun anvendes til de plane lofts flader, aldrig til maling af eventuelle stukdekorationer. Den tykke mosfarve vil "fylde" detaljerne i stukken op på en grim måde. Brug i stedet almindelig "tynd" limfarve af animalsk lim eller celluloselim, der eventuelt "sprayes" på for ikke at sløre formen.

Center for Bygningsbevaring har udarbejdet en detaljeret ARBEJDSBESKRIVELSE til HVIDTNING AF LOFTER MED MOSFARVE, der kan købes i Centeret.

Ring på telefon 45 80 79 08 og hør nærmere om disse.

ANVISNINGER til Bygningsbevaring Brug af Center for Bygningsbevarings ANVISNINGER

Center for Bygningsbevaring

Center for Bygningsbevaring er et uafhængigt viden-center, der arbejder med bevaring og udvikling af den byggede kulturarv via forskning, kurser og efteruddannelse, samt projekter og handlingsplaner på historiske bygninger. Centeret løser opgaver for statslige styrelser, kommuner, fonde, ejendomsselskaber samt ikke mindst for private ejere af fredede og bevaringsværdige ejendomme. Centeret er desuden tilknyttet Det Kongelige Bygningsinspektorat II som rådgiver omkring blandt andet bygningssyn.

Brug af Center for Bygningsbevarings ANVISNINGER

Center for Bygningsbevarings anvisninger er fortrinsvist rettet mod private husejere, men må gerne benyttes, citeres fra og "klippes i" af tegnester, håndværksfirmaer eller andre til professionelle formål, f.eks. til arbejdsbeskrivelser til restaureringsarbejder. Det er **ikke tilladt** at bringe uddrag fra, klippe i eller viderebearbejde/rette i Center for Bygningsbevarings anvisninger i trykte publikationer, på internettet eller anden offentlig formidling uden skriftlig tilladelse fra Center for Bygningsbevaring.

Forbehold

Der gøres opmærksom på, at brug af Center for Bygningsbevarings anvisninger altid og i hvert enkelt tilfælde vil bero på en konkret vurdering på stedet. Centeret kan derfor ikke påtage sig noget ansvar for anvendelsen af beskrivelser, anvisninger m.m. i de tilfælde, hvor Centeret ikke selv har et aftalt ansvar for bedømmelsen.

Center for Bygningsbevaring kan bestilles til at udarbejde ARBEJDSBESKRIVELSER.

Center for Bygningsbevarings anvisninger kan suppleres med detaljerede arbejdsbeskrivelser, der er en punktopstillet udførelsesvejledning, inklusiv materialespecifikationer og udfaldskriterier. Arbejdsbeskrivelser udarbejdes af Center for Bygningsbevaring efter aftale og med honorar.

Bygningssyn og rådgivning

Center for Bygningsbevaring i Raadvad har etableret en landsdækkende rådgivning, der påtager sig at udføre uvildige bygningsundersøgelser. Specialuddannede fagfolk gennemgår hele huset eller dele af det, og udfærdiger en rapport over bygningens tilstand, problemer og anbefalede indgreb, listet op i en prioriteret plan og vedlagt anvisninger på selve udførelsen. De konkrete arbejder udføres af håndværkere efter husejerens eget valg.

Koordinering

Center for Bygningsbevarings anvisninger på www.bygningsbevaring.dk er koordineret med Kulturstyrelsens 'Information om Bygningsbevaring' på www.kulturarv.dk samt Velfærdsministeriets vejledning: 'Bevaringsværdige bygninger – sikring af bevaringsværdier' www.sm.dk (søg i publikationer Bevaringsværdige bygninger, 2006)

Rådgivning

Centeret tilbyder i perioder gratis rådgivning via E-mail eller telefon. Gældende regler for at benytte denne service fremgår af hjemmesiden www.bygningsbevaring.dk, hvor man også kan finde aktuell E-mailadresse og telefonnummer.

Tak til

Center for Bygningsbevarings anvisninger opdateres og redigeres løbende, og de viste blade erstatter alle tidligere informationsmaterialer fra Raadvad-Centeret vedrørende praktisk bygningsstandsættelse og bevaring. Center for Bygningsbevarings anvisninger er opdateret og udbygget i 2009-10 med støtte fra Åse og Ejnar Danielsens Fond, Sonning-fonden, samt Margot og Thorvald Dreyers Fond og igen i 2011-12 med støtte fra Åse og Ejnar Danielsens Fond.